

Staan dogma's onze persoonlijke geloofsbeleving in de weg?

(Verslag n.a.v. het op de Algemene Vergadering gehouden referaat, gemaakt door mw. A.G. André-Zomer)

Een belangrijke vraag

De vraag of dogma's onze persoonlijke geloofsbeleving in de weg staan, is een belangrijke vraag voor heel de kerk. Ook voor de gereformeerde vrouwenvereniging, die zich typisch richt op de christelijke en de gereformeerde leer, zoals die ons geopenbaard is in de Heilige Schrift. Het is ook heel duidelijk dat de vrouwenbond hierin actief is, gezien de schetsen die zij hierover uitgeeft.

In het verenigingswerk hebben we dus niet alleen met de Bijbel te maken, maar ook met de belijdenisgeschriften en daarin met de leeruitspraken van de kerk uit vroeger en later tijd. Zoals bijvoorbeeld de leer van de Drieëenheid en de leer van de twee naturen van de Here Jezus uit vroeger tijd. En in later tijd, de tijd van de Reformatie, heeft vooral de rechtvaardiging door het geloof alleen centraal gestaan. En nog weer iets later kwam vooral ook de nadruk te liggen op de noodzaak van de wedergeboorte.

En zoals we daarmee op de vereniging bezig zijn, zo is dat ingebed in heel het leven van de gereformeerde kerken. Denk aan de regelmatige catechismusprediking. Iedere zondag zijn we bezig met de leer van de kerk en met de dogma's, de leeruitspraken.

En nu is de vraag: is dat niet onvruchtbaar en zelfs een belemmering voor het persoonlijk geloofsleven? Toegespitst op de vrouwenvereniging: is deze niet wat verstandelijk, wat intellectualistisch bezig in tegenstelling met bijvoorbeeld een bijbelkring? Is de leer niet een objectief ding, iets wat buiten je staat? Vroeger noemde men dit voorwerpelijk: een voorwerp dat buiten je ligt; misschien wel belangrijk, maar waar je toch niet bij betrokken bent. Staat die objectieve leer niet een heel eind af van de subjectieve beleving van het ge-

loof van de omgang met de Here? Is het niet zo dat een dogma gauw iets kils en onpersoonlijks heeft, terwijl de persoonlijke beleving van het geloof juist warm is in onze omgang als gelovigen met elkaar en inzonderheid met de Here?

De Here spreekt

Nu moeten we natuurlijk allereerst vragen: wat zijn dogma's? In het kort: in het dogma geeft de kerk antwoord op het Woord van God. Bijvoorbeeld: de Here openbaart Zich in zijn Woord als de Drieëenige. Daarop is antwoord gegeven door de kerk in de belijdenis: van oude tijden af al in de Apostolische Geloofsbelijdenis en de Belijdenis van Nicea.

Het antwoord dat de kerk geeft, is natuurlijk niet onfeilbaar, zoals Rome zegt. Maar het is wel heel echt antwoord op het Woord van de Here, het Amen van de kerk!

Daarom moeten we niet bij de dogma's blijven staan, maar ons allereerst afvragen: waarin hebben we met Gods Woord te doen? Want die dogma's zijn antwoord op Gods Woord.

Ook bij dat Woord van God wordt vaak onderscheid gemaakt tussen objectief en subjectief. Als er in vroeger tijd bijvoorbeeld veel exegese in een preek voorkwam, noemde men dit objectief, voorwerpelijk. Men bedoelde dan te zeggen: dit raakt mij persoonlijk niet. Er zit wel wat goeds in

en wat waardering, maar toch, het staat buiten me, het is toch iets anders dan het geloof van het hart, dat warm maakt.

De vraag is belangrijk, of wij, bij het Woord van de Here, wel goed uit de voeten kunnen met dat onderscheid tussen objectief en subjectief. Eigenlijk moeten wij van heel dat schema af. Allereerst als het over de Bijbel gaat. Want in het Woord van God, dat in de prediking en in de persoonlijke bijbellezing naar ons toe komt, dáár zoekt de Here, de Drieënige God, ons.

Natuurlijk, het Woord Gods staat buiten ons, komt niet uit óns op. Dat zou maar een heel arm woord zijn, een mensenwoord, hoe religieus dan misschien ook. Nee, het komt van buitenaf, van bovenaf. Maar terwijl het van buitenaf komt, naar ons toe, is dat Woord van de Here toch nooit een verhandeling, zoals je over een of ander wetenschappelijk onderwerp een verhandeling schrijft.

Als de Here met zijn Woord naar ons toe komt, dan spreekt Hij ons altijd aan. Zodra wij de Bijbel open doen, spreekt de Here tót ons! We horen maar niet een interessant verhaal uit vroeger tijden - al staan er ook veel verhalen in de Bijbel - of een diep betoog van bijvoorbeeld de apostel Paulus. Maar het is een betoog waarin de Here zelf naar ons toe komt met zijn beloftewoord, zijn toezegging. En dat is verbonden met heel de omgang tussen de

Here en ons. Een omgang, die niet van ónze kant begint. Wij zijn zelf dood in zonden en misdaden. Wij hebben helemaal geen behoefte aan omgang met de echte, levende Here. Maar de Drieënige God heeft van zijn kant óns van eeuwigheid op het oog gehad: ons hart, onze liefde, onszelf, zoals we als mensen ook in een gevallen wereld leven. De Vader heeft ons van eeuwigheid gekend in onze Here Jezus Christus. Dat is niet voorwerpelijk, al gaat het wel buiten ons om. Maar wat is er niet warmer, persoonlijker, dan dat zijn liefde van eeuwigheid tot ons is uitgegaan in de Zoon van zijn liefde? En de Zoon heeft ons gekocht aan het kruis. Dat gaat wel buiten ons om: wij zijn gekocht toen wij nog vijanden waren. Maar toen de Here Jezus aan het kruis voor onze zonden boette, had Hij óns op het oog. Dat kun je niet persoonlijk genoeg zeggen. Toen had Hij míj op het oog. Wie heeft ons liever gehad en wie heeft ons liever dan de Zoon van God?

De Geest werkt

En dan komt de Geest, die het Woord draagt. Die in het Woord naar ons toekomt. Die ons beloofd is. De Spreker van het Woord, die ons wil toeëigenen wat we in Christus hebben. De Heilige Geest komt van buitenaf, niet van binnenuit. Het is niet onze geest, maar de Geest die Persoon is in de Heilige Drieëenheid. Hij is door de Zoon van de Vader naar ons toegestuurd. Niet een onpersoonlijk ding. Maar Hij komt in zijn Woord naar ons toe. En die Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest wil naar binnen toe. Van buitenaf ja, maar niet als een objectief ding dat buiten ons ligt. De Here wil naar binnen toe met zijn Geest. Daarvoor moet de Here ons overwinnen. Hij moet zelf de deur van ons hart openen en Hij doet het ook. Niet een subjectief element bij iets dat objectief is. Maar Christus maakt door de Geest woning in ons. En de Geest werkt door het Woord het antwoord van het geloof, door de apostel Paulus herhaaldelijk genoemd: de gezonde leer.

Het antwoord van de kerk

Nu zijn we bij het dogma, het antwoord

van het geloof. Ons hart wil geen antwoord geven, zo zijn we niet van onszelf. Maar de Here komt naar óns toe! En dan komt er een gemeente die Hem antwoord geven gaat: Gij zijt mijn God! Zo is de kerk pijler en fundament van de waarheid, 1 Tim. 3:14. Het is de roeping en ook de hoogheid van de kerk om de waarheid te dragen in haar antwoord dat het geloof en de liefde aan haar Here geeft. Dat antwoord van het geloof is eigenlijk de leer van de kerk. Dat is heel persoonlijk en ook gemeenschappelijk. Dat dubbele element kun je heel duidelijk aan de belijdenisgeschriften zien. Dat persoonlijke zit heel diep verankerd in de aard van de belijdenis. Apostolische geloofsbelijdenis: *Ik geloof in ....*

Als in de oude christelijke kerk de mensen werden onderwezen, dan moesten ze persoonlijk antwoorden op de vragen. Zo is de belijdenis geboren. Het is het antwoord van de dopeling op de God die hem gevonden heeft. Nu staat die dopeling in de gemeenschap van de gemeente. Hij zegt het heel persoonlijk, we zeggen het ook gemeenschappelijk.

In de belijdenisgeschriften zien we dat dubbele element heel duidelijk. In de Apostolische Geloofsbelijdenis: *Ik geloof ...*; in de belijdenis van Nicea: *Wij geloven ...*. In de Heidelbergse Catechismus worden we persoonlijk onderwezen. In de Nederlandse Geloofsbelijdenis is het 'ik' opgenomen in de gemeenschap van de kerk: *Wij geloven ...*

Die samengang van dat persoonlijke en gemeenschappelijke is een wonder van de Heilige Geest. We moeten niet individualistisch zeggen: *Ik vind*. Wij zijn ingelijfd in het lichaam van de Here Jezus. Hij vraagt jouw antwoord, maar wil tegelijkertijd het antwoord van de hele gemeente horen: het antwoord, door de Heilige Geest gewerkt, van het geloof en van de liefde op het Woord van de Here die ons eerst heeft gezocht.

Een antwoord uit het geloof

Nu wil dat natuurlijk niet zeggen dat in dat antwoord geen fouten kunnen sluipen. Ook als kinderen van God blijven wij zondaars met een verduisterd verstand. De be-

lijdenis die het antwoord van het geloof is, blijft altijd onder het Woord van God staan. Het is gericht op dat Woord, maar staat ook onder dat Woord. Iemand mag altijd tegen de kerk zeggen: 'Zouden we dit of dat niet beter kunnen zeggen?' Maar niet: 'Ja, we zeggen dat nu wel, maar we kunnen ons ook vergissen.' Nee, het is een echt antwoord van het geloof. Zó mogen wij het geloven, zo hebben wij de Here leren kennen, zo rusten wij bij Hem, zo zoeken wij Hem, zo willen wij Hem dienen. En daarom is het een zekerheid. Niet inzake een objectief ding, maar de zekerheid dat de Here zelf naar ons toe is gekomen en dat wij ons in Hem en zijn Woord niet vergissen.

Zo belijden wij van harte, tenzij wij ons hart toesluiten en doen alsof. De belijdenis is opgenomen tussen de Here en zijn volk en ieder van ons persoonlijk: *ik geloof/wij geloven*.

In de belijdenis word je door de kerk als je moeder gewaarschuwd voor dwalingen. Wat zijn we rijk met deze belijdenis, zoals we die van de oude christelijke kerk hebben overgeleverd gekregen. Je kunt natuurlijk eindeloos nadenken hoe dat nu is, dat de enige Zoon van God ook echt mens is. En tegelijkertijd kan het meest eenvoudige kind van God er amen op zeggen. Zo is mijn God. Hij heeft mij gezocht van eeuwigheid, Hij is naar mij toegekomen. En als ik sterf, dan zie ik Hem. Een van de mooiste dingen van direct na het sterven is, dat je de Here ziet. En zoals Thomas het zei tegen de Man die voor hem stond: 'Mijn Here en mijn God!'

De kracht van het dogma

Het Woord is altijd rijker dan het antwoord. Het antwoord is beperkt, maar het bevat wel de stof voor het loven van de Here. Daarom is de leer van de kerk geen belemmering voor het geloofsleven, maar juist een stimulans. Ook in de strijd van het geloof. Als de satan je aanvecht, dan mag je je hand leggen op: ja, maar zó is het, ik ben gekocht aan het kruis. Daar heb je de leer van de verzoening door voldoening. De leer! Wat een vertroosting in aanvechting, als je in zonde bent gevallen en je weet dat je een Heiland hebt die voor

jou genoeg gedaan heeft!

Ook als je geweten je aanklaagt (zondag 23) dat je tegen al de geboden van God zwaar gezondigd hebt. Dan geef je in het geloof antwoord aan de Here dat je toch gerechtvaardigd bent in Christus.

Juist omdat we mogen leven in een kerk waar de leer in het antwoord van het geloof beleden wordt, wordt de persoonlijke geloofsbeleving ook gezuiverd door het dogma. Want hoe gauw dreigt het gevaar niet dat we in de persoonlijke geloofsbeleving meer op onszelf gericht zijn dan op de Here. Op onszelf als religieuze mensen, die in zichzelf gaan wroeten. Maar wij moeten uitgaan buiten onszelf, dat is geloofsbeleving. Naar Hem, die ons gezocht heeft, de Here Christus. En weten dat de Geest ons leidt op die weg naar de Zoon en de Vader.

Het dogma is geen belemmering, geen stin-de-weg voor de persoonlijke geloofsbeleving; het is de vorm, de gestalte ervan. Daarmee is niet gezegd dat buiten de leeruitspraken, die de christelijke kerk in de loop van de eeuwen gedaan heeft, ook niet een rand aan het geloof is waar de kerk nog niet over gesproken heeft. Je kunt ook uitzichten op en verwachtingen van het geloof hebben, die niet vastliggen in de belijdenis.

Een broeder zei tegen mij: 'Het lijkt mij zo mooi als de Here Jezus op zondag terugkomt. En eigenlijk denk ik dat dat ook zal gebeuren.'

Ik kon niet tegen die broeder zeggen dat dat een verkeerde verwachting was. Maar wel dat je de Here in zijn vrijheid ook moet respecteren en eerbiedigen.

Er is zoveel in het geloofsleven, ook in het geheim van het persoonlijk geloofsleven, wat je bijna niet onder woorden kunt brengen, waar we tastend bezig zijn. Dat is een rand aan het geloofsleven, aan de geloofsverwachting. Dat ga je niet aan een ander opleggen. Je kunt er wel met elkaar over praten, in de vrijheid van de omgang met elkaar. Samen laat je je dan ook terugdringen tot de grenzen van het Woord.

Belemmering door het verstand en ver-smalling door het gevoel

Maar de leer kan ook misvormd worden.

Bijvoorbeeld op een verstandelijke manier. Dan doen we alsof het in die leer alleen maar gaat om ons verstand. Dan wordt de leer intellectualistisch versmald. Alleen wat ons verstand aanspreekt, pakken we op. Dát is dan een belemmering van het geloof. Maar dan heb je van de christelijke leer een ding gemaakt. Je hart geeft daarin dan geen antwoord aan de Here die je gezocht heeft. Een andere misvorming is een minimalisering van de leer. Het gaat daarbij eigenlijk om wat *ik* voel. En wat ik niet voel, dat heeft ook eigenlijk geen betekenis. Nu, dan ga je hoe langer hoe minder voelen. En dan ga je de leer hoe langer hoe meer versmallen. Wat niet binnen het kader van je gevoel valt, snijd je als het ware af. Je kunt vanuit je verstand de leer vervormen, maar je kunt ook vanuit je gevoel die leer vervormen en versmallen. Dat is een enorm groot gevaar. Dat je zegt: 'Er kan wel over de Drieënige God of over de twee naturen van de Here Jezus gesproken worden, maar het zegt me niets. En omdat het me niets zegt, daarom is het voor mij niet interessant.'

Kijk, dan ga je niet uit buiten jezelf. Dan laat je je vangen door wat in jezelf is aan religieus gevoel. Maar de rijkdom van het geloof is juist dat je boven je eigen gevoel uitkomt. En dat daarom ook het gevoelsleven wedergeboren wordt. Het gevoelsleven is niet de begrenzing van het geloof, maar moet wedergeboren worden, doordat we de band aan de Here hebben. En dan kan het zijn dat, terwijl we aanvankelijk een schraal gevoelsleven hebben, wij ons aan de Here geven en met elkaar spreken over deze rijkdom, zodat ons gevoelsleven opengaat. Het kan ook zijn, daarin zijn we nuchter, dat ons gevoelsleven als het ware niet mee kan komen. Nu, dan moeten we tóch in het geloof vasthouden. En omdat we in het geloof vasthouden, als ziende de Onzienlijke, komt het wonder dat de Here ons boven onszelf uittrekt: het wonder van de voortgaande bekering. Juist omdat we weten hoe teer het leven van het gevoel is, moeten we het ondergeschikt doen zijn aan de liefde tot God, die geopenbaard is in Jezus Christus. Dan moeten we ons gevoelsleven laten voeden door het Woord van God en het

zich ook laten ontplooiën in het antwoord dat we geven mogen, soms boven ons gevoel uit.

Onze rijkdom

Dogma's een sta-in-de-weg voor de beleving van het geloof?

Als wij maar kerk van de Here willen zijn, lichaam van de Here Jezus Christus - niet een calvinistische club of een vrijgemaakte club, maar lichaam van onze Here Jezus - dan trekt het verlangen en de liefde naar het Hoofd. Dat zal ook ons samenleven stempelen en ons verenigingsleven. Hoe vaak hoor je van iemand die een inleiding

moest maken: 'Je wordt er zelf het rijkste van!'

En dan wordt niet alleen bedoeld dat je er op een verstandelijke manier veel van leert. Zodra je je verdiept in een belijdenisartikel en ermee bezig bent, mag je in alle bescheidenheid een groot woord zeggen: het wonder komt over je dat je gaat verstaan dat we veel rijker zijn, altijd weer rijker dan we denken of voelen!

De beantwoording van de vragen, die tijdens de bespreking en later schriftelijk aan prof. Kamphuis gesteld werden, zal in een volgend nummer van ons blad aan de orde komen.
